

เหตุปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อการนิเทศการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

ประถมศึกษาเชียงราย เขต 3

The Key Factors Affecting the Educational Supervision of Chiang Rai

Primary Educational Service Area Office 3

ณัฐกัญญ์ ใจกันทา*

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประเวศ เวชชะ**

ดร.พูนชัย ยาวีราช***

ดร.สมเกียรติ ตุ่นแก้ว****

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายของการเพื่อศึกษาเหตุปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อการนิเทศการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ ออกแบบการวิจัยโดยใช้การสนทนากลุ่ม ผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิและศึกษานิเทศก์สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบบันทึกการสนทนากลุ่ม ผลการวิจัยพบว่า

เหตุปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อการนิเทศการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 มีดังนี้

1. ด้านประสิทธิผลของการนิเทศ มีปัจจัยสนับสนุน คือ ศึกษานิเทศก์ให้ความร่วมมือ เข้าใจบทบาทหน้าที่ของตนเอง และมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ส่วนปัจจัยฉุดรั้ง คือ ภาระงานเสริมมีมาก

2. ด้านความพึงพอใจของผู้ที่เกี่ยวข้องต่อการนิเทศการศึกษา มีปัจจัยสนับสนุน คือ บุคลากรให้ความร่วมมือมีความรู้ความสามารถ และมีเป็นผู้นำทางวิชาการ การบริหารจัดการมีการวิเคราะห์งานในการดำเนินการ ส่วนปัจจัยฉุดรั้ง คือ ขาดการถ่ายทอดองค์ความรู้ นโยบายไม่ชัดเจน และวัสดุอุปกรณ์ขาดการดูแลรักษา

3. ด้านการวางแผนงานโครงการและกิจกรรมเพื่อการนิเทศ ปัจจัยสนับสนุน คือ ความรู้ความสามารถ มีเป็นผู้นำทางวิชาการ และเข้าใจบทบาทหน้าที่ของตนเอง มีการบริหารเชิงรุก ส่วนปัจจัยฉุดรั้ง คือ นโยบายในการบริหารการนิเทศการศึกษาไม่ชัดเจน เปลี่ยนแปลงบ่อย วัสดุอุปกรณ์ขาดการดูแลรักษา

4. ด้านการพัฒนาศึกษานิเทศก์และบุคลากรที่เกี่ยวข้อง ปัจจัยสนับสนุน คือ ศึกษานิเทศก์ให้ความร่วมมือ มีความรู้ความสามารถ มีเป็นผู้นำทางวิชาการ และเข้าใจบทบาทหน้าที่ของตนเอง มีการบริหารเชิงรุก ส่วนปัจจัยฉุดรั้ง คือ บุคลากรขาดการถ่ายทอดองค์ความรู้ นโยบายไม่ชัดเจน

ABSTRACT

The aim of this study was to investigate the key factors affecting the educational supervision of Chiang Rai Primary Educational Service Area Office 3. This qualitative research employed focus-group discussion and the specialist informants were scholarly experts and educational supervisors from Chiang Rai Primary Educational Service Area Office 3. The results showed that:

คำสำคัญ: ปัจจัยสำคัญ, การนิเทศการศึกษา

* ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย

** , ***, **** อาจารย์ประจำหลักสูตรครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย

factors affecting the educational supervision of Chiang Rai Primary Educational Service Area Office 3 were outlined below.

1. The effectiveness of supervision indicated the promoting factors, that is, the supervisors payed cooperation, understood their roles, and developed their competence consistently. The depromoting factor was exceeding extra-workload.

2. The satisfaction of people involved in the educational supervision comprised the promoting factors, that is, personnel payed cooperation, possessed knowledge and competence, showed their academic leadership, and performed management and analysis in job operation. The depromotion factors were lack of knowledge sharing, unclear policy, deficiency of equipment and materials maintenance.

3. The planning of supervision project and activity revealed the promoting factors, that is, knowledge and competence, academic leadership, understanding roles and duties, and proactive administration. The depromoting factors were unclear and inconsistent educational supervision policy, deficiency of equipment and materials maintenance.

4. The development of educational supervisor and involved people showed the promoting factors, that is, the educational supervisors payed cooperation, possessed knowledge and competence, academic leadership, understood their roles, and proactive administration. The depromoting factors were personnel lacked knowledge sharing and unclear policy.

Keywords: Factors Affecting, educational supervision

ภูมิหลัง

การนิเทศการศึกษา เป็นกระบวนการที่ดำเนินการกับบุคลากรในสถานศึกษา เกิดจากความร่วมมือของคณะครูบุคลากรทางการศึกษาและศึกษานิเทศก์ ในอันที่จะก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมกรรมการเรียนการสอนที่มีผลต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนและเป็นองค์ประกอบหลักหนึ่งในองค์ประกอบของกระบวนการหลักสำคัญ 3 ประการของการพัฒนาการศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน คือ กระบวนการบริหารการศึกษา กระบวนการเรียนการสอนและกระบวนการนิเทศการศึกษาที่ต้องปฏิบัติประสานสัมพันธ์กันอย่างเป็นระบบ จะขาดกระบวนการใดกระบวนการหนึ่งไม่ได้ซึ่งอาจส่งผลให้คุณภาพการศึกษาด้อยลงทันที และต้องมีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงให้ทันยุคทันสมัยอยู่เสมอ โดยมีศึกษานิเทศก์ซึ่งเป็นบุคลากรทางการศึกษาสังกัดกลุ่มนิเทศ กำกับติดตามและประเมินผล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เป็นผู้มีบทบาทนิเทศการศึกษาเป็นหลักและเป็นผู้รับผิดชอบหน้าที่นิเทศการศึกษาโดยตรง (วัชรวิภา เล่าเรียนดี, 2548, หน้า 5)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 เป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตั้งอยู่ที่อำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย มีโรงเรียนในสังกัดที่อยู่ในการกำกับดูแลจำนวนทั้งสิ้น 150 โรงเรียน ซึ่งกระจายอยู่ในพื้นที่ 5 อำเภอ คือ อำเภอแม่จัน อำเภอแม่สาย อำเภอเชียงแสน อำเภอแม่ฟ้าหลวงและอำเภอดอยหลวง เป็นพื้นที่ที่มีนักเรียนมาจากหลากหลายเชื้อชาติพันธุ์อาศัยอยู่และมีหน้าที่รับผิดชอบภาระงานในสำนักงานอยู่ 7 กลุ่มงาน ได้แก่ กลุ่มอำนวยการ กลุ่มบริหารงานบุคคล กลุ่มนโยบายและแผน กลุ่มส่งเสริมการจัดการศึกษา กลุ่มนิเทศ ติดตาม และประเมินผลการจัดการศึกษา กลุ่มบริหารงานการเงินและสินทรัพย์ กลุ่มส่งเสริมสถานศึกษาเอกชน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3,

2556, หน้า 11) ประการสำคัญอีกประการหนึ่งคือ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2557, หน้า 4) ได้กำหนดมาตรฐานสำหรับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาไว้ส่วนหนึ่งว่าสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาทั่วประเทศมีระบบที่ทรงประสิทธิภาพ ในการกำกับดูแลติดตามประเมินผลและนิเทศสถานศึกษาส่งเสริมสนับสนุนช่วยเหลือและพัฒนาสถานศึกษาให้เกิดความเข้มแข็งด้วยรูปแบบวิธีการที่หลากหลายโดยเฉพาะกลุ่มนิเทศ ติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษา มีหน้าที่ให้คำปรึกษาแนะนำ ส่งเสริม สนับสนุน ปรับปรุงพัฒนาดำเนินงานวิชาการให้กับสถานศึกษาในสังกัด โดยเฉพาะกับครูผู้สอน โดยมีขอบข่ายภาระงานของงานนิเทศ 6 กลุ่มงานย่อย คือ งานพัฒนาหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานและกระบวนการเรียนรู้ งานวัดและประเมินผลการศึกษา งานส่งเสริมและพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา งานนิเทศ ติดตามและประเมินผลระบบบริหารและการจัดการศึกษา งานส่งเสริมพัฒนาระบบการประกันคุณภาพการศึกษา และงานเลขานุการคณะกรรมการติดตามตรวจสอบ ประเมินผลนิเทศการศึกษา โดยทุกกลุ่มงานย่อยจะดำเนินงานตามกระบวนการการนิเทศการศึกษาใน 6 ขั้นตอนข้างต้น และทุกงานล้วนมีจุดมุ่งหมายไปที่งานหลัก คืองานด้านวิชาการเป็นสำคัญ แต่อย่างไรก็ตามถึงแม้จะปฏิบัติภารกิจได้ครบถ้วนตามรูปแบบและกระบวนการนิเทศดังกล่าว แต่ในภาพรวมของคุณภาพการศึกษาที่ปรากฏอยู่ ยังไม่สามารถส่งผลไปยังคุณภาพผู้เรียนที่น่าพึงพอใจได้ เช่น ยังมีผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาในภาพรวมที่ยังไม่น่าพึงพอใจ ซึ่งดูจากผลคะแนนทดสอบและผลการประเมินการศึกษาระดับชาติอยู่ในระดับต่ำอย่างต่อเนื่องโดยเฉพาะนับตั้งแต่ การศึกษา 2556 เป็นต้นมา (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3, 2556, หน้า 1; สำนักทดสอบทางการศึกษา, 2558, หน้า 16)

ผลคะแนนการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินี้พื้นฐานหรือ O-NET (Ordinary National Examination Test) และการประเมินคุณภาพการศึกษาระดับชาติหรือ NT (National Test) อันเป็นตัวชี้วัดถึงการวัดคุณภาพการศึกษา และในรอบปีการศึกษา 2556 - 2558 ที่ผ่านมา อยู่ในระดับร่วงต่ำของประเทศโดยเฉพาะผลการสอบ O-NET ในระดับชั้นประถมศึกษามีค่าเฉลี่ยคะแนนทุกสาระวิชาอยู่ที่ร้อยละ 40.76 จัดอยู่ลำดับที่ 146 และระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นมีค่าเฉลี่ยคะแนนทุกสาระวิชาอยู่ที่ร้อยละ 37.10 จัดอยู่ลำดับที่ 177 จากจำนวนทั้งสิ้น 183 เขตพื้นที่การศึกษาทั่วประเทศ (สำนักทดสอบทางการศึกษา, 2558, หน้า 16 - 18) ซึ่งถือได้ว่าอยู่ในระดับที่ต่ำมากอย่างน่าเป็นห่วงและยังอยู่ในลำดับร่วงต่ำของจังหวัดเชียงราย ซึ่งมีอยู่ทั้งสิ้น 4 เขตพื้นที่การศึกษา ซึ่งจากรายงานการสรุปผลการระดมข้อคิดเห็นของการดำเนินงานนิเทศของศึกษานิเทศก์ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 เมื่อวันที่ 25 กันยายน 2558 ว่าสาเหตุสำคัญประการหนึ่งของปัญหาดังกล่าวในส่วนของกรณีเกิดจากการขาดความเข้าใจและขาดประสิทธิภาพและความสามารถในการจัดการเรียนการสอนที่ถูกต้องเหมาะสมของครูผู้สอน เพราะยังไม่ได้การได้รับการชี้แนะ หรือข้อแนะนำส่งเสริมที่ถูกต้องชัดเจนจากผู้รู้หรือผู้ชำนาญการในการจัดการเรียนการสอน หรือปฏิเสธไม่ได้ว่าเป็นบทบาทของศึกษานิเทศก์โดยตรง หรือจะเรียกว่าเกิดจากความไม่สมบูรณ์ในภาพรวมของกระบวนการนิเทศการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา อาทิ เช่น จำนวนศึกษานิเทศก์ที่มีอยู่มีจำนวนน้อยเมื่อเทียบกับจำนวนครูและจำนวนสถานศึกษา ศึกษานิเทศก์ที่เชี่ยวชาญชำนาญการเฉพาะทางที่จะเป็นผู้แนะนำหรือชี้แนะการพัฒนาคุณภาพทางวิชาการแก่สถานศึกษา เวลาการดำเนินการนิเทศที่มีค่อนข้างจำกัดเมื่อเทียบกับปริมาณงานที่แต่ละคนรับผิดชอบและส่งผลไปสู่ความเชื่อมโยงเนื้อในระบบงานของศึกษานิเทศก์เอง แม้จะมีการวางแผนการนิเทศที่มีประสิทธิภาพ แล้วก็ตาม และยังส่งผลกระทบต่อเครื่องมือและสื่อการนิเทศในการนิเทศการเรียนการสอน ความต่อเนื่องในการประสานงานและการประเมินติดตามผลที่เหมาะสมกับการจัดการเรียนการสอนและการเรียนรู้ในโลกยุคใหม่ (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3, 2557, หน้า 1) ซึ่งในบางประเด็นสอดคล้องกับงานของ เพ็ญวิภา พรหมสุวรรณ (2557, หน้า 20 - 21) ที่กล่าวไว้ว่ากระบวนการนิเทศการศึกษา มีความสำคัญอย่างยิ่งในการจัดการเรียนการสอนและการเรียนรู้ในโลก

ยุคศตวรรษที่ 21 เพราะกระบวนการนิเทศการศึกษา เป็นกระบวนการพัฒนาที่สำคัญยิ่ง อันเป็น 1 ใน 3 ของกระบวนการหลัก ในการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษา

ด้วยเหตุผลหลายประการดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความตระหนักในปัญหาที่เกิดขึ้นและสนใจที่จะศึกษาเหตุปัจจัยสำคัญในด้านต่างๆ ที่มีผลต่อการนิเทศการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงราย เขต 3 เพื่อนำมาปรับปรุง พัฒนา งานนิเทศการศึกษาให้เหมาะกับบริบทกับการศึกษาในโลกยุคปัจจุบัน

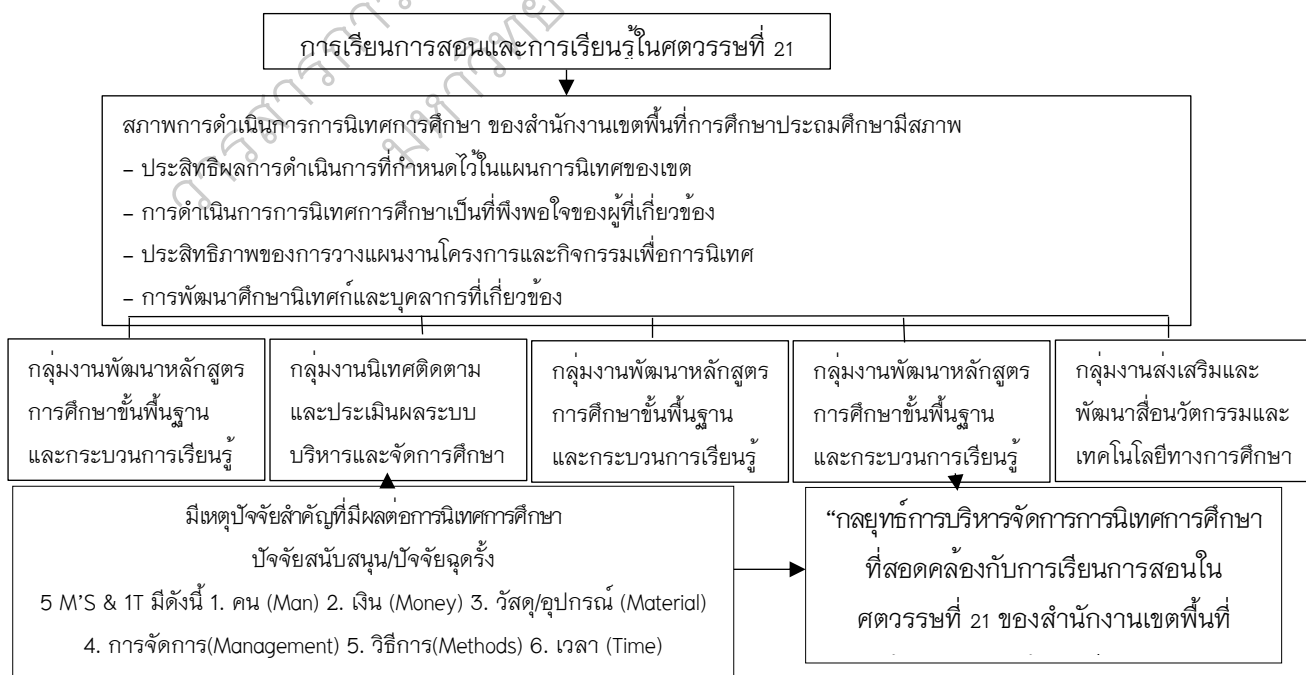
คำถามการวิจัย

1. การดำเนินการการนิเทศการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงราย เขต 3 มีสภาพ และผลการดำเนินงานเป็นอย่างไร
2. มีเหตุปัจจัยสำคัญอะไรบ้างที่มีผลต่อการนิเทศการศึกษา ทั้งเหตุปัจจัยสนับสนุนและที่ฉุดรั้งต่อการนิเทศ การศึกษาตามแนวทางส่งเสริม สนับสนุนการจัดการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21
3. กลยุทธ์การบริหารจัดการการนิเทศการศึกษาที่สอดคล้องกับการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21 ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงราย เขต 3 ควรเป็นอย่างไร

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการนิเทศการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงราย เขต 3
2. เพื่อศึกษาเหตุปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อการนิเทศการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงราย เขต 3
3. เพื่อเสนอกลยุทธ์การบริหารจัดการการนิเทศการศึกษาที่สอดคล้องกับการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21 ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงราย เขต 3

กรอบแนวคิดการวิจัย



ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัย เรื่อง เหตุปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อเหตุปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อการนิเทศการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยได้ออกแบบการวิจัย ดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ผู้ทรงคุณวุฒิและศึกษานิเทศก์สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 3 โดยการสุ่มแบบเจาะจง จำนวน 7 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

แบบบันทึกการสนทนากลุ่ม

วิธีรวบรวมข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์

ผู้วิจัยเก็บข้อมูลโดยการสนทนากลุ่ม วิเคราะห์เนื้อหาสำคัญ

สรุปผลการวิจัย

1. ปัจจัยด้านประสิทธิผลของการบริหารจัดการการนิเทศการศึกษา พบว่า ในภาพรวมเหตุปัจจัยสำคัญที่มีผลประสิทธิผลของการบริหารจัดการการนิเทศการศึกษา ได้แก่ ด้านศึกษานิเทศก์ ด้านงบประมาณ ด้านการบริหารจัดการ ด้านวิธีการนิเทศ ด้านวัสดุอุปกรณ์ และด้านเวลา เมื่อวิเคราะห์ เหตุปัจจัยสำคัญที่สนับสนุนและจุดรั้ง พบว่า

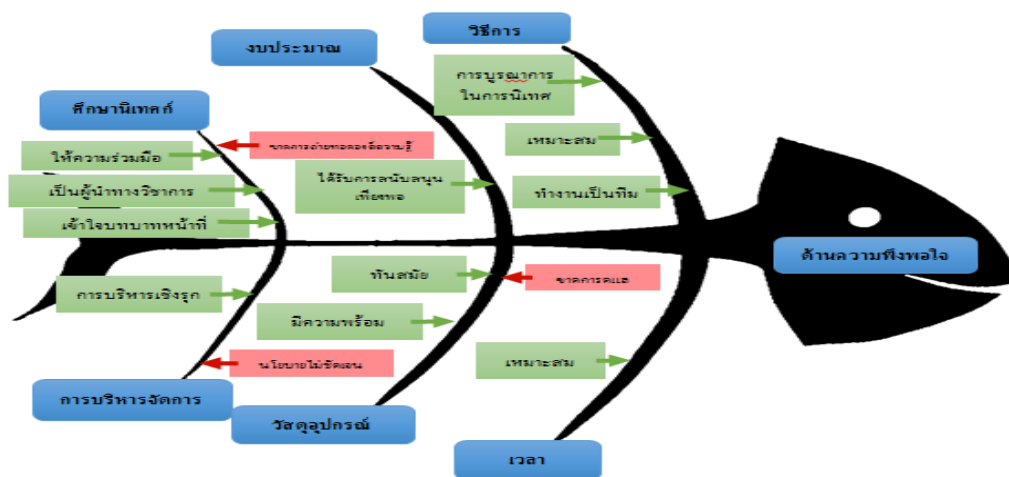
1.1 ปัจจัยสนับสนุนให้การดำเนินการนิเทศในด้านประสิทธิผลของการนิเทศ อยู่ในระดับดีมาก ได้แก่ ศึกษานิเทศก์ให้ความร่วมมือ เข้าใจบทบาทหน้าที่ของตนเอง และมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง มีระบบการบริหารจัดการเชิงรุก วิธีการนิเทศมีความเหมาะสม มีการทำงานเป็นทีม และมีการบูรณาการในการนิเทศ วัสดุอุปกรณ์มีความทันสมัย และมีความพร้อม ระยะเวลาที่มีความเหมาะสม

1.2 ปัจจัยจุดรั้งการดำเนินการนิเทศในด้านประสิทธิผลของการนิเทศ คือ ภาระงานเสริมมีมาก

2. ปัจจัยด้านความพึงพอใจของผู้ที่เกี่ยวข้องต่อการนิเทศการศึกษา ในภาพรวมพบว่า เหตุปัจจัยสำคัญเกิดจาก ด้านศึกษานิเทศก์ ด้านงบประมาณ ด้านการบริหารจัดการ ด้านวิธีการนิเทศ ด้านวัสดุอุปกรณ์ และด้านเวลา เมื่อวิเคราะห์ เหตุปัจจัยสำคัญที่สนับสนุนและจุดรั้ง พบว่า

2.1 ปัจจัยสนับสนุน ได้แก่ บุคลากรให้ความร่วมมือ มีความรู้ความสามารถ และมีเป็นผู้นำทางวิชาการการบริหารจัดการมีการวิเคราะห์งานในการดำเนินการ วิธีการนิเทศมีความเหมาะสม มีการทำงานเป็นทีม และมีการบูรณาการในการนิเทศ งบประมาณมีเพียงพอ และได้รับการสนับสนุน วัสดุอุปกรณ์มีความทันสมัย และมีความพร้อม ระยะเวลาของการนิเทศมีความเหมาะสม

2.2 ปัจจัยจุดรั้ง ได้แก่ ขาดการถ่ายทอดองค์ความรู้ นโยบายไม่ชัดเจน วัสดุอุปกรณ์ขาดการดูแลรักษา



ภาพ 2 แผนภูมิแก๊งปลา สรุปเหตุปัจจัยสำคัญที่สนับสนุนและจุดรั้งที่มีผลต่อคุณภาพการบริหารจัดการการนิเทศการศึกษาในด้านความพึงพอใจของผู้ที่เกี่ยวข้องต่อการนิเทศการศึกษา

3. ปัจจัยด้านการวางแผนงานโครงการและกิจกรรมเพื่อการนิเทศ ในภาพรวมพบว่า เหตุปัจจัยสำคัญเกิดจาก ด้านศึกษานิเทศก์ ด้านงบประมาณ ด้านการบริหารจัดการ ด้านวิธีการนิเทศ ด้านวัสดุอุปกรณ์ และด้านเวลา เมื่อวิเคราะห์เหตุปัจจัยสำคัญที่สนับสนุนและจุดรั้ง พบว่า

3.1 ปัจจัยสนับสนุน ได้แก่ ความรู้ความสามารถ มีเป็นผู้นำทางวิชาการ และเข้าใจบทบาทหน้าที่ของตนเอง มีการบริหารเชิงรุก และมีการวิเคราะห์งาน วิธีการมีความเหมาะสม มีการทำงานเป็นทีม และมีการพัฒนางานอย่างเป็นระบบ งบประมาณตามกรอบงานนโยบายมีเพียงพอ และได้รับการสนับสนุนจากสำนักงานเขตพื้นที่ในด้านพาหนะและน้ำมันเชื้อเพลิง วัสดุอุปกรณ์มีความทันสมัย และมีความพร้อม ระยะเวลาของการนิเทศมีความเหมาะสม

3.2 ปัจจัยจุดรั้ง ได้แก่ นโยบายในการบริหารการนิเทศการศึกษาไม่ชัดเจน เปลี่ยนแปลงบ่อย วัสดุอุปกรณ์ขาดการดูแลรักษา

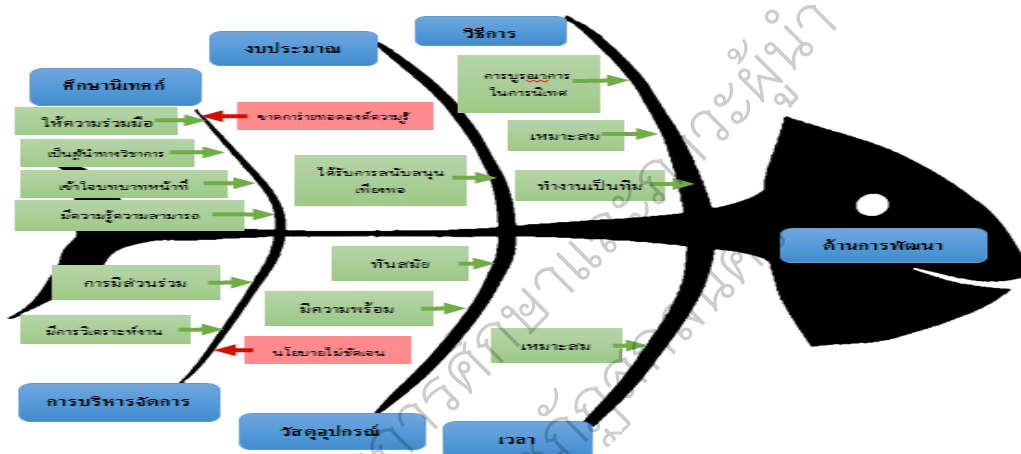


ภาพ 3 แผนภูมิแก๊งปลา สรุปเหตุปัจจัยสำคัญที่สนับสนุนและจุดรั้งที่มีผลต่อคุณภาพการบริหารจัดการการนิเทศการศึกษาในการวางแผนงานโครงการและกิจกรรมเพื่อการนิเทศ

4. ปัจจัยด้านการพัฒนาศึกษานิเทศก์และบุคลากรที่เกี่ยวข้อง ในภาพรวมพบว่า เหตุปัจจัยสำคัญเกิดจาก ด้านศึกษานิเทศก์ ด้านงบประมาณ ด้านการบริหารจัดการ ด้านวิธีการนิเทศ ด้านวัสดุอุปกรณ์ และด้านเวลา เมื่อวิเคราะห์ เหตุปัจจัยสำคัญที่สนับสนุนและฉุดรั้ง พบว่า

4.1 ปัจจัยสนับสนุน ได้แก่ ศึกษานิเทศก์ให้ความร่วมมือ มีความรู้ความสามารถ มีเป็นผู้นำทางวิชาการ และเข้าใจบทบาทหน้าที่ของตนเอง มีการบริหารเชิงรุก และมีการวิเคราะห์งาน วิธีการมีความเหมาะสม มีการทำงานเป็นทีม และมีการพัฒนางานอย่างเป็นระบบ วิธีการนิเทศมีความเหมาะสม มีการทำงานเป็นทีม และมีการพัฒนางานอย่างเป็นระบบ งบประมาณมีเพียงพอ และได้รับการสนับสนุน วัสดุอุปกรณ์มีความทันสมัย ระยะเวลาที่มีความเหมาะสม

4.2 ปัจจัยฉุดรั้ง ได้แก่ บุคลากรขาดการถ่ายทอดองค์ความรู้ นโยบายไม่ชัดเจน



ภาพ 4 แผนภูมิแก๊งปลา สรุปเหตุปัจจัยสำคัญที่สนับสนุนและฉุดรั้งที่มีผลต่อคุณภาพการบริหารจัดการ การนิเทศ การศึกษาในด้านการพัฒนาศึกษานิเทศก์และบุคลากรที่เกี่ยวข้อง

อภิปรายผลการวิจัย

1. ปัจจัยด้านประสิทธิผลของการนิเทศที่กำหนดไว้ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาการประถมศึกษา เชียงราย เขต 3 ในภาพรวม อยู่ระดับ ดี ทั้งนี้เป็นเพราะการนิเทศที่ผ่านมามีกิจกรรมการนิเทศที่สามารถดำเนินการ ได้ครอบคลุมกลุ่มผู้รับบริการที่เป็นเป้าหมายได้แก่ การอบรม ประชุมสัมมนา แม้จะมีข้อจำกัดด้านงบประมาณและ ระยะเวลาในการดำเนินงาน ส่วนการนิเทศทางตรงเป็นรายบุคคล หรือรายโรงเรียนนั้นสามารถนิเทศได้อย่างทั่วถึง ตามระยะเวลาในการนิเทศ ที่มีอยู่อย่างจำกัด ถึงแม้ศึกษานิเทศก์แต่ละคนมีหน้าที่ต้องรับผิดชอบหลายงานและต้อง ปฏิบัติงานรองรับงานที่สั่งการจากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และการให้ความร่วมมือ กับ หน่วยงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับงานที่รับผิดชอบซึ่งมีหลายงานและมีเวลาจำกัดในการดำเนินงาน แต่ผลการดำเนินงาน ยังเป็นที่น่าพึงพอใจตามกรอบงานและกรอบระยะเวลาที่มีแสดงถึงการบริหารจัดการที่ใช้ทรัพยากรเพื่อการการ บริหารอย่างเหมาะสมดังที่สาคร คำแสน (2550, หน้า 13; อ้างอิงจาก สมพงษ์ เกษมสิน, 2526, หน้า 7) ได้ให้ ความเห็นว่า ทรัพยากรการบริหารควรมีอย่างน้อย 7 ประการ คือ คน (Man) เงิน (Money) วัสดุอุปกรณ์(Material) อำนาจ (Authority) เวลา (Time) กำลังใจในการทำงาน (Will) และความสะอาดต่างๆ (Facilities) และได้ย้ำถึง ความสำคัญและความจำเป็นของอำนาจหน้าที่ และเวลาในการบริหารว่าในการบริหารนั้นไม่ว่าจะเป็นงานของรัฐหรือ เอกชนก็ตาม งานจะไม่สามารถดำเนินไปด้วยดีได้ ถ้าปราศจากซึ่งอำนาจและหน้าที่ และเช่นกันในการบริหารนั้นๆ

ก็จะไม่สามารถสัมฤทธิ์ผลด้วยดี มีคุณค่า หากมิได้กำหนดเวลาไว้ให้เหมาะสมเพียงพอกับประเภทและลักษณะของงานนั้นๆ

2. ปัจจัยด้านความพึงพอใจของผู้ที่เกี่ยวข้องซึ่งหมายถึงผู้บริหารสถานศึกษาและครูฝ่ายวิชาการของทุกโรงเรียนในสังกัดที่มีต่อการบริหารจัดการการนิเทศการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ในทุกงาน คือ งานพัฒนาหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานและกระบวนการเรียนรู้ งานส่งเสริมและพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา งานวัดและประเมินผลการศึกษา งานนิเทศ ติดตามและประเมินผลระบบ บริหารและการจัดการศึกษา และ งานส่งเสริมพัฒนาระบบการประกันคุณภาพการศึกษา ซึ่งภาพรวมอยู่ในระดับ ปานกลาง เป็นเพราะศึกษานิเทศก์มีจำนวนน้อยเมื่อเทียบกับจำนวนโรงเรียนที่รับผิดชอบ แม้ว่าจะพยายามใช้เวลาในการนิเทศให้มีประสิทธิภาพให้ได้มากที่สุดโดยใช้ระบบการสื่อสารที่ทันสมัย เช่นการสื่อสารทางโทรศัพท์ การใช้ อินเทอร์เน็ตในการนิเทศออนไลน์ ระบบการสอนแบบ DLTV DLIT การประชุมแบบคอนเฟอร์เรนซ์ การใช้ระบบ ออฟไลน์ ไลน์ เฟซบุค ฯลฯ และดำเนินการเข้าพบปะสถานศึกษาอย่างต่อเนื่องแต่ก็ยังไม่สามารถทำได้ทั่วถึงกลุ่มพื้นที่ ได้ในเวลาอันจำกัด

3. ปัจจัยด้านการวางแผนงานโครงการและกิจกรรมเพื่อการนิเทศ ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ทั้งการวางแผนการนิเทศการศึกษา การดำเนินการนิเทศการศึกษา การสนับสนุน การนิเทศการศึกษา การนิเทศกำกับติดตามการนิเทศการศึกษา และการประเมินผลการนิเทศการศึกษา ภาพรวมมี คุณภาพอยู่ในระดับดี เนื่องจากมีการใช้ปัจจัยทางการบริหารและหลักการบริหารจัดการ ที่เป็นแนวทางสำหรับ ผู้บริหารในการบริหารอย่างเป็นระบบซึ่งก่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลในงานนั้นๆ สอดคล้องกับการ บริหารงานที่ประสบความสำเร็จจะต้องอาศัยปัจจัยทางการบริหารที่สำคัญ ซึ่งนิตยร์ดี ใจอาษา (2555, หน้า 11) ได้กล่าวถึงปัจจัยในการบริหารเมืองคัมภ์ประกอบที่สำคัญ คือ 1) คน (Man) เป็นปัจจัยสำคัญของนักบริหารงาน หน่วยงานหรือองค์การต่างๆ จำเป็นต้องมีคนที่ปฏิบัติงาน ผลงานที่ดีจะออกมาได้ต้องประกอบด้วยบุคคลที่มีคุณภาพ และมีความรับผิดชอบต่อองค์การหรือหน่วยงานนั้นๆ 2) เงิน (Money) หน่วยงานจำเป็นที่จะต้องมีงบประมาณเพื่อการ บริหารงานด้านงบประมาณ การบริหารงานของหน่วยงานก็จะบรรลุเป้าหมาย 3) วัสดุ อุปกรณ์ (Material) การบริหารจำเป็นต้องมีวัสดุอุปกรณ์หรือทรัพยากรในการบริหาร หากหน่วยงานขาดวัสดุอุปกรณ์หรือทรัพยากร ในการบริหารแล้วก็ย่อมจะเป็นอุปสรรคหรือก่อให้เกิดปัญหาในการบริหารงาน และ 4.การบริหารจัดการ (Management) เป็นภารกิจของผู้บริหารหรือผู้บังคับบัญชาโดยตรงคือเป็นกลไกและตัวประสานที่สำคัญที่สุดในการ ประมวลผล ผักดันและกำกับปัจจัยต่างๆ ทั้ง 3 ประการให้สามารถดำเนินไปได้โดยมีประสิทธิภาพจนบรรลุเป้าหมาย ของหน่วยงานตามที่ต้องการ

4. ปัจจัยด้านการพัฒนาศึกษานิเทศก์ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 มีโครงการจัดกิจกรรม ที่เกี่ยวข้องกับการนิเทศการศึกษาทั้งหมด 7 โครงการ ได้แก่ 1) การยกระดับทักษะการนิเทศ เพื่อการจัดการเรียนการสอนโดยใช้เทคโนโลยีทางการศึกษา 2) เวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากการนิเทศเติมพิภักส่งเสริม และสนับสนุนพัฒนาการเรียนการสอน 3) เสริมสร้างและพัฒนาคุณภาพศึกษานิเทศก์เพื่อเป็น Coachers 4.0 ให้สถานศึกษา 4) การปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมศึกษานิเทศก์ตามรูปแบบการควบคุมตนเองยี่สิบเอ็ดวัน 5) การพัฒนาส่งเสริมการดำเนินงานการนิเทศเพื่อพัฒนาระบบประกันคุณภาพสถานศึกษาให้มีความเข้มแข็ง 6) พัฒนาการนิเทศแบบมีส่วนร่วมเพื่อนำพาโรงเรียนผ่านการรับรองประเมินภายนอกรอบสาม และ 7) นิเทศติดตาม และประเมินผลการจัดการศึกษาของสถานศึกษา ซึ่งในภาพรวมมีระดับคุณภาพ ดี ทั้งนี้เพราะจากการดำเนินงาน นิเทศการศึกษา ยึดโครงสร้างตามสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนด มี ผอ.กลุ่มนิเทศฯ เป็นผู้ กำกับดูแลบริหารกลุ่มงาน มีหัวหน้ากลุ่มงานทุกกลุ่ม มีศึกษานิเทศก์รับผิดชอบกลุ่มงาน และดำเนินงานตามขอบข่าย

หน้าที่ศึกษานิเทศก์ทุกคนมีพื้นที่รับผิดชอบของตนเอง โรงเรียนทุกโรงเรียนจะมีศึกษานิเทศก์ดูแลเรื่องการบริหารจัดการกลุ่มนิเทศศึกษานิเทศก์ทั้งหมด 17 คน ทุกคนมีบทบาทหน้าที่ในการนิเทศงานที่รับผิดชอบตามภารกิจโครงสร้างงานและในแต่ละกลุ่มงานจะมีการเชื่อมโยงและส่งเสริมซึ่งกันและกัน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 สามารถนำผลการวิจัยไปเป็นฐานข้อมูลในการจัดทำแผนพัฒนา หรือ กลยุทธ์การนิเทศการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ที่มีประสิทธิภาพ

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัย ครั้งต่อไป

ควรมีการทำวิจัยและพัฒนาในรูปแบบการนิเทศการศึกษาที่เป็นต้นแบบให้กับและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอื่นต่อไปและควรมีการถอดบทเรียนลักษณะการนิเทศการศึกษาที่โดดเด่น และเป็นประโยชน์ในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อเป็นต้นแบบสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอื่นต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- จำลอง ทิ้งสุข. (2550). รูปแบบการตัดสินใจที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดสุรินทร์. วิทยานิพนธ์ ค.ม. สุรินทร์: มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์.
- เพ็ญวิภา พรหมสุวรรณ. (2557). “อนาคตภาพของการนิเทศการศึกษาสำหรับสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในทศวรรษหน้า (พ.ศ. 2556 – 2565)”. วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. 9.3 (กุมภาพันธ์).
- วัชรวิภา เล่าเรียนดี. (2548). เทคนิควิธีการจัดการเรียนรู้สำหรับครูมืออาชีพ. นครปฐม : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- สาคร คำแสน. (2550). ปัญหาการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2. วิทยานิพนธ์ ค.ม. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3. (2556). รายงานผลการจัดการศึกษาปีการศึกษา 2555. เชียงราย: สำนักงานฯ.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2557). มาตรฐานสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา พ.ศ. 2557. กรุงเทพฯ: สำนักงานฯ.
- สำนักทดสอบทางการศึกษา. (2558). ผลการทดสอบความสามารถพื้นฐานระดับชาติ NT ปีการศึกษา 2555-2559. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.